

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

K občinskim volitvam.

Ker stojimo tik pred volitvami v občinskih zastopstvih, je važno, da naši so-mišljeniki obračajo vso pozornost, ki tem volitvam po njihovi gospodarski važnosti pristojna. Danes, ko število delavstva stalno raste in ko je že ni niti ene vasice, kjer bi ne bili nastanjeni tudi delavci, bajtarji in taki kmetje, ki so odvisni od zasluzke izven svojega posestva, je jasno, da tudi ni v Sloveniji niti ene občine, kjer bi pri občinskih volitvah ne šlo tudi za življenjske koristi delavstva.

Ce torej delavstvo obrača volitvam v občinske zastopstve primerno pozornost in zanimanje, in skuša priti tudi do primerne zastopstva, ni to še nobena akcija proti ostalim stanovom. Delavstvo samo svoj položaj najbolje razume in pozna in je zato tudi poklicano, da ga ono samo skuša izboljševati. K vsemu temu so delavci docela upravičeni in zato tisti, ki jim pri tem nasprotuje ni njihov prijatelj in je treba iti brezobzirno preko njega.

Ako pomislimo samo na nekaj nalog, ki so danes že v vsaki občini neizogibne, sledi, da se bodo te naloge izvrševale v korist delavstva le tedaj, če bo delavstvo prišlo do sebi primerne zastopstva. Vprašanje brezposelnosti in pomoč ter preskrba dela brezposelnim delavcem je vprašanje, ki mora neizogibno zanimati vsako občino. Prav tako je občina v prvi vrsti dolžna posvečati največjo pažnjo današnji stanovanski mizeriji in sicer na ta način, da predvsem v svojem okolišju skuša to v kolikor mogoče čim večji meri odpraviti. To velja zlasti za industrijske kraje. Poleg tega je tudi naloga vsake občine pospeševanje malega obrta in skrb za siromašne in onemogle delavce, katerih v nobeni občini ne manjka. Treba je tudi, da po-laga občina primerno važnost na izobrazbo naraščajca. Treba je pospeševati razne obrtno-nadaljevalne šole in sploh nuditi vsem občanom možnost izobrazbe in napredka, ker le tako je mogoč napredek v bodočnosti. To in še nebroj drugih nalog gospodarsko socialnega značaja za povzdigo delavcev v vsaki občini nam jasno velevala, da sedaj, ko se bodo vršile volitve v občinske zastopstve ne denemo rok križem in s tem ne pokazemo, da nismo vredni sami sebe. Pomnimo, da tisti, ki ostaja zadaj, dobi le to, kar ostane drugim. Važnejše so občinske volitve danes kot so bile kdaj poprej in to zato, ker se občini nalaga vedno večje skrbi ravno v socialno-gospodarskem pogledu, torej vse to, od česar zavisi tudi naš položaj.

Občni zbor viničarjev.

Dne 12. junija se je vršil občni zbor centrale S. Z. V. v Katoliškem domu v Ljutomeru. Predsednik zveze tovariš Husjak je pozdravil navzoče predvsem zastopnika J. S. Z. tov. P. Lombardo in ugotovil, da je po delegatih v smislu pravil zastopanih na občnem zboru 1042 članov, otvoril občni zbor in takoj prešel k poročilu odbora in nadzorstva. Tajnik zveze, obl. poslanec tov. P. Rozman je poročal, da znaša korespondenca zveze 573 dopisov, 409 odposlanih, med temi 39 prošenj, katerih se je 27 ugodno rešilo. Skupnih sestankov je zveza priredila 50. Ustanovilo se je šest novih skupin in sicer Litmerk, Zavrč, Gor. Radgona, Kapela, Sv. Barbara v Halo-zah, Sv. Peter pri Mariboru ter dve plačilnici Velika Nedelja in Maribor. Zveza ima članov v evidenci z dnem 1. jun. št. 1. 1246, od katerih je za II. četrtletje redno plačevalo članarino 750. Po moji zavzema prvo mesto med vsemi skupinami zveze skupina Sv. Miklavž pri Ormožu, ki ima 347 članov. Načelstvo je

imelo 28 rednih sej. Tajnik je izvršil 9 osebnih intervencij in vse uspešno. Šte-vilo funkcionarjev zveze to je zaupnikov in odbornikov, šteje 140. Za izvedbo organizacije v tehničnem oziru poroča tajnik, da se je nabavilo 30 poslovnih knjig in 50 zaupniških knjižic. Članskih izkaznic se je nabavilo 2500 in 115 zaupniških štampiljk. Ustanovila se je pisarna S. Z. V. Povdarjala se je v tem poročilu važnost »Prvega viničarskega kongresa«, ki je idejno pripomogel k velikemu napredku S. Z. V. Najvažnejše v pokretu S. Z. V. je ustanovitev vzajemnega zavarovanja. Poslovnik, ki ga je izdelal strok. tajnik, so občni zbori skupin v celoti neizpremenjenega sprejeli. Končno je tov. tajnik poročal, da se je vodila S. Z. V. v duhu pravičnosti in ljubezni do bližnjega v polni zavesti, da viničarskemu stanu mora zasijati solnce gospodarske in kulturne svobode. Samo dal Bog, da bi se na vseh krajih Slovenskih in Haloških goric dvignili naši sinovi kot delavci za našo skupnost, za pravice in kruh naš in naših potomcev. Lepša bodočnost naša je edino v geslu: »Vsi za enega eden za vse!«

Blagajnik zveze tov. A. Karba poroča, da je skupno imela zveza 21.000 Din denarnega prometa. Gotovina znaša 6000 dinarjev.

Nato je prešel po absolutoriju načelstva občni zbor na volitve. Izvojen je bil ponovno prejšnji odbor pod predsedstvom tov. Iv. Husjaka, blagajnik tov. Karba in tajnik tov. P. Rozman.

K spremembi pravil omenimo samo k drugim podrobnostim še to, da se od-slej imenuje zveza samo »Strok. zveza viničarjev«, kmetijski delavci odpadejo.

Nato je govoril zastopnik J. S. Z. tov. Lombardo, ki je orisal pomen organizacije. Za njim pa je govoril naš dobrotošli nar. poslanec, bivši minister za soc. politiko, tov. dr. Andrej Gosar. V stvarnem govoru je konkretno pokazal pomen organizacije za posamezni stan, predvsem delavski. Zanašati se moramo samo edino na lastno moč, nikdar pa da bo dobro za delavstvo samo od sebe prišlo. Izvajanjem je občni zbor sledil z vsem zanimanjem in je žel na koncu vi-harno odobravanje.

Nato je ponovno govoril tajnik Peter Rozman o zaupnikih, o praktični izvedbi organizacije in organizacije lista »Pravice«. Končno je bilo predlagana resolucija, katera je bila soglasno sprejeta. Ker je bil s tem dnevni red izrpan je tov. predsednik občni zbor zaključil.

RESOLUCIJA.

Zastopniki Strokovne zveze viničarjev, zbrani na občnem zboru 12. junija v Ljutomeru, ugotavljajo:

1. da se od strani delodajalcev in njihovih nameščencev vsiljuje viničarskemu delavstvu podaljšanje delovnega časa, ne da bi se zaeno zvišal tudi zasluzek;
 2. da se od strani delodajalcev uva-ja akordno delo, pri katerem viničar ne zasluži niti 5 Din dnevno, niti ne pride do navadnega dnevnega zasluzka;
 3. nekateri delodajalci pridržujejo izplačila večkrat po cel mesec, kar povzročuje v viničarskih družinah še večjo bedo in pomanjkanje;
 4. da nekateri delodajalci naravnost nečloveško postopajo s vojimi delavci, jih šikanirajo in preganjajo in da so posebno prizadeti tisti, ki so organizirani;
 5. da se stari in onemogli viničarji mečejo na cesto ne oziraje se na to, da so vse svoje življenjske moči žrtvovali delodajalcem in so s tem prepuščeni sami sebi in svoji kruti usodi.
- Z ozirom na navedene ugotovitve smatra občni zbor zastopnikov za svojo dolžnost, da dvigne odločen protest proti vsem in vsakomur, ki viničarju ne prizna dostojnega in človeka vrednega

življenja. Zahtevamo, da se uveljavi viničarski red, bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje viničarjev.

Zbor odločno protestira proti vsaki kršitvi osebne svobode viničarjev in kršenju delavskih pravic. Zahteva brez-pogojno svobodo organiziranja in odločno zavrača vse mahinacije, s katerimi se položaj viničarjev še bolj poostruje.

Zbor pozivlja celokupno viničarsko ljudstvo, da se solidarno organizira, ker edino po organizaciji je možno uspešno odpravljati krivice in drugo, kar nas danes teži. Samo v organizaciji je naša rešitev!

Političen pregled.

Naš notranji političen položaj je silno zapleten. Dan za dnem se napoveduje, da bo naslednji dan prinesel odločitev, ali se bo razpustila skupščina in razpisale volitve. Najbolj se je pričakovalo, da bo prinesel odločitev 11. junij, to je zadnji, ko bi se naj razpisale volitve. Ta 11. junij pa je potekel mirno in brez napovedanih pomembnih dogodkov.

Med tem se avdijence nadaljujejo. Predsednik vlade Vukičević hoče dobiti od kralja ukaz za razpis volitev, kar pa mu dosedaj še ni uspelo.

Med radikalnimi skupinami se vrše pogajanja. Radikalni centrum pod Uzunovičevim vodstvom zahteva, da odstopi Boža Maksimović v vlado in da prevzame vsaj prosvetno ministrstvo. Obenem pa naj bi imel odločilen vpliv na vse osebne spremembe v notranjem ministrstvu. Demokratska zajednica pa naj ne bi pri volitvah sploh nič agitirala proti radikalni skupini, ki se zove centrum, in katero vodita Uzunovič in Maksimović.

Razumljivo je, da Vukičević na te zahteve že z ozirom na drugo vladno stranko — demokrate — ni mogel pristati. Zato so se razbila pogajanja med centrumaši in Vukičevićem, bivšim članom posebnega radikalnega kluba pod Jovanovičevim vodstvom.

Ko se je ustvarila Vukičevićeva vlada, se je Srškiču obljubilo, da bo vstopil v vlado tudi Boža Maksimović. To pa se dosedaj še ni zgodilo, zato je dr. Milan Srškić podal ostavko. Tako je nastopila delna kriza vlade.

Kralj je Srškičovo ostavko sprejel. Za zastopnika pravosodnega ministra in ministra za vere je imenovan minister brez portfelja dr. Ninko Perić. Kralj je Vukičeviću tudi podpisal ukaze o spremembi velikih županov in okraznih glavarjev v Srbiji in Bosni. Srškić je podal ostavko, ker se strinja z Uzunovičem in Maksimovićem.

V sredo je kralj podpisal ukaz o razpustitvi narodne skupščine in o razpisu volitev za 11. september 1927. Novoizvoljena skupščina se bo sestala 5. oktobra. Obenem se je rekonstruirala vlada. V vlado je stopilo šest novih ministrov: 3 radikalni poslanci, 1 demokratski poslanec in 2 neposlanci. S tem se je vlada izpopolnila. V njej so sami Srbi, razen Angjelinoviča, ministra za izenačenje zakonov, ki je Hrvat. Tudi Slovenci nimajo nobenega zastopnika v njej. Radikalni se vsi silo pripravljajo na volitve. Na vsak način hočejo ohraniti enotnost radikalnega kluba. Oba slovenska velika župana ostaneta na svojih mestih.

Naš spor z Albanijo je prišel zadnje dni na mrtvo točko. Vse diplomatične zveze so se pretrgale. Z vso zadevo se bo bavilo Društvo narodov. Albanska vlada dosedaj zaprtega tolmača Djuraškoviča še ni izpustila. Vse osebje našega diplomatskega zastopstva v Albaniji je preteklo dni prispelo v Belgrad. Ravno tako je tudi albansko poslanstvo odpotovalo preko Sarajeva in Dubrovnika. Vse kaže, da bodo ostali odnašaji med obema državama dalj časa prekinjeni.

Franciji in Angliji je veliko na tem,

da bi se spor med nami in Albanijo čimpreje mirno poravnal. Francoski poslanik je že posredoval pri našem zunanjem ministru Marinkoviču. Diplomatski krogi so trdno prepričani, da se bo Angliji in Franciji diplomatsko posredovanje posrečilo.

PO SVETU.

Zunanjepolitični dogodki zadnjega časa so gotovo tolikega pomena, da bodo imeli odločilen pomen na razvoj bodočih dogodkov. Prelom diplomatskih odnosov med Anglijo in Rusijo, poraz in umik severnokitajskih čet bodo odločilni za nadaljnji potek svetovnih dogodkov. Prenagljen korak, ki ga je napravila konservativna angleška vlada, ki je danes mogoče najtrdnější steber reakcije poleg italijanskega fašizma, bo imel svoje posledice najprej na Angleškem, kjer je z ozirom na te dogodke zrastle vpliv liberalne stranke. Tudi časopisje konservativne stranke ne zagovarja več preloma s prejšnjim optimizmom in izraža upanje, da prelom diplomatskih zvez ne bo imel posledic na angleško-ruske trgovinske zveze. Vendar je opaziti, da Rusija hoče svojo zunanjo trgovino z Anglijo popolnoma ukiniti in poiskati za svoje blago nova tržišča. Tudi svoja naročila je Rusija oddala drugim državam. Predvsem Českoslovaška se bo mogla s tem zaenkrat prav ugodno okoristiti. Ruski vladni krogi izrabljajo prekinjenje odnosov tudi v to, da opozarjajo svet na novo vojsko hotoč s tem izkoristiti javno mnenje za svojo propagando. V resnici bi bila zaenkrat resna bojazen pred vojno neutemeljena.

Sovjetska vlada je svoje simpatije v zunanjem svetu izdatno poslabšala s krvavimi obsodbami, ki jih je izvršila pretekli teden. Hoteč pokazati svetu, da se z vseh strani, predvsem z angleških konservativnih krogov vodi proti Rusiji zahrbtni boj s špijonažo in tajnimi organizacijami, je z ozirom na umor poslanika dr. Vojkova v Varšavi, dala usmrtiti na mestu 20 jetnikov, ki so bili zaprti v Moskvi. Ponovno prelivanje krvi nad žrtvami, ki niso s tem dogodkom v nikaki zvezi, morajo prav upravičeno povečati mržnjo proti boljševiškim metodam. S tem skrajnega obsojanja vrednim činom je sovjetska vlada dala novega netiva za nastopanje kapitalističnih krogov. Fašistovska Italija je takoj porabila to prelivanje krvi, da skuša delati propagando za fašizem. Pomor v Moskvi je sramoten spomenik boljševizma, je zločin na ruskem narodu, je pa tudi opozorilo vsem vladajočim, naj ne uporabljajo nasilja, ker nasilje rodi nasilje in končno ugonobi onega, ki ga je pričel.

Na Kitajskem je zaenkrat zopet gospodar položaja južnokitajska vlada. Ni sicer misliti, da se bodo razmere na Vzhodu preokrenile na nagloma, toda vseeno pomeni zmaga južne Kitajske mnogo več, kakor samo prevlada enega generala nad drugim. Tu je začetek novega sistema, ki bo mogoče istotako despotski kakor prejšnji, ki pa bo vseeno, ker je zrastle iz drugega mišljenja in teženj kakor stari, dal podlago k razvoju nove Kitajske.

Brezposelnim delavcem.

Ministrstvo za socialno politiko je nazkazalo Delavski zbornici v Ljubljani 100.000 Din za podporo brezposelnim in potujočim delavcem v Sloveniji. Po sklepu upravnega odbora DZ se ta vsota razdeli tako, da odpade na področje Borze dela v Ljubljani 60.000 Din, Borze dela v Mariboru 27.000 Din in Borze dela v Celju 13.000 Din.

Pravico do te podpore imajo delavci in privatni nameščenci, ki so bili pred

Delavska zbornica.

V petek, 9. t. m., se je vršila seja upravnega odbora D. z., na kateri je bila pogodba med »Delavsko zbornico« in mestno občino ljubljansko, glede gradnje palače Delavske zbornice ratificirana. Pogodbo prinašamo na drugem mestu. Po pogodbi bo zgradba, ki bo stala na Miklošičevi cesti poleg Okrožnega urada obsegala sutteren, visoko pritličje in dve nadstropji. V palači, ki bo v ponos naši reprezentanci Del. zbornice, bo nameščena Del. zbornica, kulturni odsek s čitalnico, brezalkoholna gostilna, »Borza dela«, vse centralne strokovne organizacije in 30 stanovanj. Palača, za katero znaša proračun 4.300.000 Din, bo še letos v surovem stanju pod streho. Upravni odbor je bil mnenja, da je treba z mestno občino doseči še nekatere jasnosti. Ta teden si bodo upravni odborniki še ponovno ogledali nekaj korigirane in izpopolnjene načrte za zgradbo. — V soboto, 11. t. m., se je vršila prva seja podpornega odbora Del. zbornice, ki bo razdeljeval v imenu upravnega odbora podporo iz fonda 100.000 Din, katere je nakazal minister za soc. pol. Odbor je določil načela, kako naj se ta denar deli, da bo prišel v prave roke. Organiziranim delavcem bo mogoče hitro dati podporo, ker vodijo potrebne seznamne organizacije.

POGODBA,

sklenjena med mestno občino ljubljansko in Delavsko zbornico za Slovenijo v zvezi gradnje palače Delavske zbornice na Miklošičevi cesti.

I.

Delavska zbornica za Slovenijo se zavezuje vložiti v gradbeni fond mestne občine ljubljanske 3.300.000 (tri milijone tristo tisoč) Din. Mestna občina ljubljanska se zavezuje, da bo začela graditi tekom leta 1927. po priloženem osnutku na Miklošičevi cesti poslopje s 30 (trideset) stanovanji, v katerem bodo tudi prostori Delavske zbornice in njej priključenih organizacij ter prostori za Borzo dela. Hiša mora biti tekom leta 1927. v surovem stanju pod streho.

II.

Hiša na Miklošičevi cesti bo last mestne občine ljubljanske.

III.

Mestna občina ljubljanska se zavezuje:

a) da bo dala poslovne prostore, ki so označeni v priloženem osnutku kot prostori Delavske zbornice in njej priključenih organizacij ter Borze dela Delavske zbornice v najem in da te najemne pogodbe tekom 15 (petnajst) let ne bo odpovedala;

b) da bo oddala polovico stanovanjskih prostorov v zgradbi po predlogu

neka urah v ledenico. Treba nemreč pomisliti, da je od takrat, ko je ščetinar nastopil svojo smrtno pot, pa dotlej, ko gre v osuševavnico, preteklo komaj dvajset minut. V notranjosti je njegovo meso še toplo, duša se ga še drži. Šele v ledenici, kjer ostane 48 ur, se popolnoma ohladi in se ga lažje »trancira«. V tem oddelku, kamor pride iz ledenice, se več ne vozi po aeroplanu, ampak po tleh oz. mizi, a na isti avtomatično-ritmični način. Mesarji, ki stoje ob mizi, vsak s svojim nožem, nadaljujejo svoje delo. Vedno je večji »kripel«, vedno manj ga je, dokler ga popolnoma ne zmanjka. Vsi njegovi deli so vsak v svoji posodi. Predalec bi nas zavedlo, če bi hoteli spremljati vsak posamezni kos do njegovega začasnega cilja, kjer čaka odjemavca. Samo najboljše kose, ki so določeni za takozvane »premirane šunke«, spremljajmo po poti njih nadaljnega razvoja.

Ko jih je posebej izurjen mesar z nalašč v to določenim nožem spretno ločil od ostalega trupla, romajo zopet v drugi, takozvani obrezovalni ali oblikovalni oddelek. Tam jih najprej sortirajo. Najlepše kose podrobno, lično obrežejo, nato pa odpravijo v oddelek premiranih plečet. Tam jih nalože v velike hrastove kadi in zalijejo s posebej v to pripravljeno paco, da jih kurira, kakor pravijo. Tu ostanejo od 45 do 100 dni, kakor so pač plečeta večja ali manjša. Za tem jih izvežban kompanijski pregledovalec s posebnim aparatom preiskusi, ali so skurrirana ali ne. Ako

upravnega odbora Delavske zbornice za Slovenijo.

IV.

Ves od Delavske zbornice v gradbeni fond vloženi kapital se bo obrestoval zbornici po 4 (štiri) odstotke.

Najemnina za prostore Del. zbornice za Slovenijo se bo določila tako, da se bodo krile s tem obresti onega dela v celotno zgradbo investirane kapitala, ki je investiran v prostore, ki so dani v najem Delavski zbornici.

Poleg tako ugotovljene najemnine bo vračala zbornica mestni občini stroške za popravila in čiščenje, ki se tičejo samo teh prostorov in pa sorazmeren del ostalih stroškov za popravila in čiščenje, kolikor se ta popravila ne tičejo izključno prostorov, oddanih drugim strankam.

V.

Delavska zbornica za Slovenijo se zavezuje, da za dobo 15 (petnajst) let ne bo predložila v vnovčenje v njeni posesti se nahajajočih obligacij gradbenega fonda, tudi, ako bi bile te obligacije prej izžrebane.

VI.

Mestna občina se zavezuje, da bo prepusila zgradbo na Miklošičevi cesti Delavski zbornici v nakup za ceno, ki se bo ugotovila po dovršeni gradnji komisionelno kot stavbna cena, ako bo to Delavska zbornica tekom 15 (petnajst) let po dovršeni zgradbi zahtevala. Stroški, ki se bodo zaračunali od strani mestne občine ljubljanske za izdelavo načrtov in nadzorstvo pri zgradbi, ne smejo presežati 3 (treh) odstotkov stavbne vsote po obračunu.

Delavska zbornica bo dala v svrhu odkupa te hiše v svoj proračun vsako leto primeren znesek, ki pa ne sme prekoračiti zneskov, ki so bili namenjeni glasom proračuna Delavske zbornice za Slovenijo v letu 1927. za najemnino prostorov, ki jih je imela najete zbornica v Ljubljani in ki so bili namenjeni kot prispevek v pokojninski fond lastnih nameščencev.

V Ljubljani, dne 25. maja 1927.

Za mestno občino: Vladni komisar: **Anton Mencinger**, l. r. — Za Delavsko zbornico: predsednik: **Melchior Čobal**, tajnik: **Filip Uratnik**, l. r.

Tedenske novice.

Polovična vožnja za nezaposlene delavce omejena. Doslej so borze dela v naši državi dajale nakazila za polovično železniško vožnjo nezaposlenim delavcem, ako so iz enega kraja potovali drugam iskat dela. Sedaj je minister za socialno politiko odredil, da se bodo železniške vozne olajšave mogli poslužiti samo oni delavci, ki jih borza dela pošlje na delo, odnosno oni, ki jim je delodajalec zajamčil zaposlitev. Na ta

preizkušnjo dobro prestanejo, se jim šele vtisne pečat »Swift Premium Ham« — »Swiftovo premirano pleče«. A procedura še vedno ni končana. Odtod morajo v prekajevalnico, kjer ostanejo od 36 ur do 7 dni, kakršna je pač njihova velikost in debelost. Prekajevalnico kurijo s trdim lesom in ves proces prekajevanja skrbno nadzorujejo. Ko so zadoosti prekajene kose sortirali, pridejo v zavilalni oddelek, kjer posebni izvedenci še enkrat preizkusijo, če res zaslužijo častni naslov »premirana plečeta«. Nato vsak kos posebej zavijejo najprej v navadni papir, potem pa še v neke vrste pergament, da ne more prah ali vlaga do njega. Zakeljček trdno zavežejo z višnjevo vrstico, na ovoj pa nalepijo pristnostno znamko. Tako pripravljeno in temeljito preizkušeno pleče čaka odjemalca. Ali ga bo našlo v Chicagi, ali kje drugje v Ameriki, vse to je negotovo. Pripravljeno mora biti tudi na pot v Evropo, Azijo, Afriko, Avstralijo. Spričo njegove legitimacije »Swift Premium Ham« mu je povsod zagotovljen častni sprejem in velik apetit od strani novega gospodarja.

Podobno, četudi ne tako dolgo in težavno turo morajo napraviti tudi drugi mesni izdelki, prekajena slanina, frankfurture itd. Navadno pravijo, da ko bi človek gledal kako se taki in podobni izdelki pripravljajo, bi izgubil apetit. Jaz od svoje strani ne priznam, a vidim, da boji brani »Swiftovih premiranih plečet« kakor prej.

način dobe od sedaj naprej polovično vožnjo le oni delavci, kateri imajo delo v drugem kraju že zagotovljeno.

Za dr. Peričev spomenik so darovali: po 1000 Din: ing. Vladimir Mušič; po 500 Din: dr. Ivan Stanovnik; po 200 Din: dr. S. Lapajne; po 100 Din: Janko N. Jeglič, Ivan Kralj, Jože Rozman, dr. Č. po Rozmanu, J. Vrhovec, Ivan Pestotnik, neimenovani po R. Čelešniku, Obrtna banka, dr. Srečko Puher, Ivan Strojanshek, Rožanec, Josip Mozetič, A. Gerkman; po 50 Din: Fr. Ravnik, ing. Požnenel, ravnatelj Pestotnik, Maks Mušič, Jože Močan, Ivan Dežman, Aleksander Gjud, Alojzij Pauschin; po 30 Din: Stanko Premrl; po 25 Din: Josip Pavletič; po 20 Din: Marija Kresnik, Ivan Sušnik, Ivan Kastelic, Leopold Šega, Pavel Grčar, dr. St. Škerlj, Ivan Stavec; po 10 Din: neimenovani po R. Čelešniku, Rudolf Schulz, Alojzij Schwentner, Anton Klein, Ivan Železnikar, August Čokert, Jos. Butkovič, Ivan Dražil, Pavel Gorjup; po 5 Din: Ivan Gril.

Roparski napad v Ljubljani. V nedeljo ponoči je 27 letni Viljem Grah napadel v Trnovem v Ljubljani branjevko Jerico Ažman v njeni baraki, kjer je imela malo trgovino. Z nožem ji je prerezal vrat ugrabil 640 Din gotovine in srebrnine v skupni vrednosti 1000 Din ter zbežal. Nevarno ranjena branjevka je priklicala s trkanjem po oknu ljudi, kateri so takoj obvestili stražnika in rešilno postajo. Ker ni mogla govoriti, je ime napadalca napisala na papir, in res so ga še isto noč aretirali in odvedli v zapor. Ažmanovo, ki je stara 67 let, so odpeljali v bolnico in upajo, da ji bodo še rešili življenje.

Teška železniška nesreča. Na litijski postaji je v soboto zjutraj stopil na vlak, ki prihaja ob četrt na 4. uro v Ljubljano, 21 letni čevljarski pomočnik Miroslav Tišlar, doma iz Prežganja pri Liji. Tišlar je bil zelo utrujen, vendar pa se ni mogel vsesti v kupe, ker je bil prenapoljen. Obstal je na stopnišču vagona, se naslonil na ograjo in za trenutek zadremal. V tem hipu je vlak potegnil naprej. Močen sunek je vrgel Tišlarja pod vlak, ki mu je takoj odrezal nogo pod desnim kolonom. Tudi po ostalem telesu je Tišlar dobil znatne poškodbe. Poškodovance so na litijskem kolodvoru za silo obvezali, ga naložili na vlak ter ga prepeljali v ljubljansko bolnico, kjer so ga zdravniki takoj operirali na nogi ter mu rešili tako vsaj življenje.

Pohoj. Pretekli četrtek zvečer so v vasi Godiču pri Kamniku vasovali fantje ter se pri tem hudo sprli. Čevljar Cotman France je zgrabil za kol in v jezi udaril 18 letnega posestnikovega sina Franceta Sušnika po glavi. Sušniku je počila lobanja, nakar so ga prepeljali v ljubljansko bolnico. Cotmana so aretirali orožniki.

Skrbna gospodinja ne kupi zmlete kave, ker hoče vedeti kaj kupi. Najbolje skrbi za družino, če ji kuha rženo kavo. Zato kupi žiko v rdečih zavitkih.

Strašen samomor. Na Spodnji Polskavi je izvršil grozen samomor posestnik Viktor Zager in sicer je šel zjutraj praznično oblečen v šupo, kjer je zažgal najpreje slamo, nato pa se nad ognjem obesil. Ogenj so kmalu opazili in pogasili, izpod ruševin so pa potegnili napol zgorlega samomorilca. V smrt je šel vsled tega, ker je bil pred kratkim obsojen na večja plačila, ki bi bila zmožna uničiti njegovo družinsko blagostanje.

Strelnja je ubila v Gornjem Logatcu 23 letno Ivanko Čuk. Ob hudi uri se je s svojimi starši podala z njive proti domu. Na poti se je močno zabliskalo in strela je udarila naravnost v dekle, ki se je zgrudilo mrtvo na tla.

Otroka vzela orel. V bližini vasi Kutljič v Banatu je neka kmetica delala na polju, svojega 10 mesecev starega otroka pa je pustila v senci nekega drevesa. Kar se nenadno spusti z viška orel, pograbi otroka in ga dvigne. Bil pa mu je očividno pretežak ter ga je v višini kakih 25 m spustil. Ves prizor je videl neki pismonoša, ki je slučajno prišel mimo, skočil na mesto, kjer je videl orla zasajati krepelje in je dete spretno ujel, ko je padalo z viška, da je ostalo nepoškodovano.

Zanimiv slučaj. V Prekmurju sta umrla Pavel Gjerek in Jožef Čokmar, skrbitelj čimara, ki so življenja precej enakih položaj. Bila sta sicer splošno enake starosti. L. 1878. sta skupaj šla v boj, sta se skupaj bojevala in vrnila iz Bosne.

OBLEKE IN PLAŠČE

LASTNEGA IZDELKA — PO NAJNIZJIH CENAH DOBITE PRI

JOS. ROJINA, LJUBLJANA
ALEKSANDROVA CESTA 3.

Skupna je bila tudi njuna zadnja poteza in sta umrla drug za drugim.

Toča. Pretekli teden je nad bosansko Banjaluko in okolice razsajala silna nevihta, med katero je padala toča, debela ko oreh. Na nekaterih krajih je toča pokrila tla do 30 cm visoko. Škoda po nasadih, posebno po sadnem drevju, je bila seveda velika.

Strela je ubila v Srbiji dve kmetici, ki sta se pred nevihto zatekli v neko pastirsko kolibo. Ženski sta bili svaki-nji; ena je imela tudi otroka pri sebi, ki se mu pa ni nič zgodilo. Pač pa je strela ubila še dva vola, ki sta se pasla blizu kolibe.

Krekova mladina.

Iz centrale. Mesečnih statistik za mesec maj še niso poslane sledeče podružnice: Zalag-Sp. Kašelj, Sv. Jedert, Celje, Ljutomer, Sv. Miklavž, Moste pri Ljubljani. — Tajništvo.

Trbovlje. Naš izlet dne 12. t. m. na Mrzlico je krasno uspel. Mnogo nam je povedal, kar nismo prej znali. V prijaznem razgovoru smo se posvetovali, kako hočemo urediti naš tabor meseca julija na Sv. Planini. Že danes vabimo vse pristaše krščanskega socializma, da se nam pridružijo sami in pripeljejo s seboj svoje družine. Razgovorili se bomo o vsem.

Dopisi.

Tržič. Pretekli teden sta umrli Terezija Gros in Jožef Mahatar. Prva je bila dobra delavska gospodinja, za katero žaluje njen mož star 70 let in štirje sinovi. Drugi pa je bil pismonoša in splošno priljubljen. Peveci društva sv. Jožefa so obema zapeli nagrobnice. Naj počivata v miru! — 9. t. m. smo dobili v Tržiču skioptični aparat Delavske zbornice. Aparat je shranjen pri g. Vehovcu. Uporabljeni ga smejo vse delavske strokovne in kulturne organizacije, katere so vpisane pri Delavski zbornici. — 24. julija t. l. se vršijo volitve v občinski odbor tržičski. Kakor vse kaže, bodo nastopile štiri kandidatne liste.

Velenje. V nedeljo, 12. t. m. smo položili k počitku 27 letnega bivšega ruvarja Jožeta Albrehta iz Šm. Cirkovc. Osem in pol leta je delal na premogovniku. Ko je l. 1918. vdrla voda v rove, si je pri delu v vodi nakopal kal bolezni, ki je njegova sicer močna narava ni mogla premagati. Bil je rajni Jože od vseh priljubljen, tih, marljiv in varčen fant, ki je težavno in dolgo bolezen izredno junško prenašal in bogu vdano umrl. N. v m. p.!

Ljutomer. Tem potom se zahvaljujem vsem darovalcem, ki so me v moji nezdigi podprli in jim izrekam: Bog plačaj! Geč Franjo, viničar.

Gorje pri Bledu. Z ozirom na predstoječe občinske volitve se je vršil preteklo nedeljo pri nas shod Slov. ljudske stranke, ki je bil razmeroma dobro obiskan. Za predsednika shoda je bil oglasno izvoljen oblastni poslanec g. Jan, ki je podal besedo tov. Gajšku iz Ljubljane. Govornik je orisal težak gospodarski položaj malih ljudi t. j. kmeta, delavca in obrtnika, ki se morajo vzajemno z roko v roki boriti politično le v ljudski stranki, ki ima krščansko soc. program, proti skupnemu sovražniku velekapitalu. Le na podlagi našega programa je mogoče združiti vse delovne stanovne za uspešno gospodarsko delo v prid ljudstva in občini, deželi in državi. Zato pa je potrebno, da vsak prizna pravice svojega bližnjega, tako človeka, kakor stanu. Mi moramo zahtevati za kmeta tak položaj, da se bo mogel obdržati na svoji zemlji. Delavec pa mora prejemati za svoje delo tako plačilo, da bo mogel pošteno pridelati žito, svojih družino in si prihraniti tudi za starost. Naši občinski mandati ljudske politike, ki bo v korist vseh delovnih stanov. Stanovnja se mora čim prej organizirati, ker je organizirani stanovi imajo bodočnost. V skupni borbi moramo organizirati

NAJBOLJŠA

Kolesa in šivalni stroji

in švicarski pletilni stroj »Dobie« je edino

JOSIPA PETELINCA

znanke »Gritzer«, »Adler« za rodbino, obrt in industrijo. — Pouk vezanja brezplačen. Ugodni plačilni pogoji.

Ljubljana — poleg Prešernovega spomenika. Telefon števil. 913. Večletna garancija.

zيرانo močjo ustvariti na podlagi kršč. programa nov boljši ljudski družabni red, v katerem bodo pravice vsakega, ki pošteno dela zajamčene. Ustvarimo tak red že v občini, zato v boj za zmago tiste Slov. ljudske stranke, na kateri kandidirajo zastopniki kmetov, delavcev in obrtnikov. Dobro zamišljen govor, je napravil najboljši vtis na zborovalce, ki so izvajanja burno odobraval. G. Jan je razložil sestavo kandidatne liste, ki je bila soglasno sprejeta. Ob velikem zanimanju je še govoril g. župnik Demšar iz Zasipa, ki je pokazal na nestvarno protiljudsko in škodljivo delo soc. demokratov in samostojnežev ter pozval vse

navzoče na delo za sijajno zmago ljudske volje v občini t. j. za listo Slovenske ljudske stranke. Po shodu se je vršilo zborovanje delavcev, pri katerem so vztrajali do konca vsi navzoči, kar je napravilo na delavstvo dober vtis. Tov. Gajšek je razložil važnost in naloge »Delavske zveze« in govoril o delavskih zadevah in institucijah. Izvolil se je petčlanski pripravljalni odbor, ki si je nadel nalogo takoj nabirati člane in čimprej sklicati ustanovni občni zbor »Delavske zveze«, ki ima v blejskem kotu lepo bodočnost. Ob 6 so se zborovalci v najboljšem razpoloženju razšli.

Razno.

Velik petrolejski požar. Pretekli teden je nastal v Romuniji strahovit požar v petrolejskem studencu Morena, ki pripada družbi Steana. Ta studenec je dajal dnevno 100 vagonov petroleja. Požar je zavzel ogromen obseg in so začeli goreti tudi v bližini se nahajajoči studenci. Ob priliki požara je izgubilo življenja 17 oseb.

Muha v pivu. Sladkosnedne in požrešne muhe so povsod enake. Na razne sladke pijače so kar nore; še pivo jim diši, dasi je navadno precej grenko. Niso pa enaki običaji raznih narodov

Jernej Ložar — Ljubljana

Sv. Petra cesta 20

priporoča vse vrste obleke za gospode in dečke: najcenejše, nepremočljive dežne plašče, Hubertus-plašče in pelerine iz tirolskega lodna, delavske in dr. modne sportne obleke, srajce, ovrtnike itd. Konkurenčne cene! Postrežba točna!

in krajev po obnašanju do nadležnih muh, ki svojo lakomnost plačajo s tem, da padejo v vrčke, ki jih imajo pivci ječmenovega soka pred seboj. Nemeč ujame muho in jo s konicama palca in kazalca položi ob strani, pivo pa mirno pije naprej. — Francoz okrači in ozmerja natakarja in uslužbeno osebje s kopico najkrepkejših psov ter zahteva denar nazaj. — Španec plača in gre, ne da bi se dotaknil piva. — Anglež zlije pivo po tleh in zakliče: »Natakar, še eno merico!« — Rus popije pivo z muho vred. — Kitajec, sladkosnednež, použije najprej muho, potem šele popije pivo.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1348.— Din, za 100 lir 213 Din, za 1 dolar 56.50 Din, za 100 franc. frankov 223.— Din, za 100 češkoslov. kron 168.— Din, za 100 šilingov 800 Din.

Agitirajte za „Pravico“!

ŠTAMPILJE

PEČATI

ETIKETE

SITAR & SVETEK
LJUBLJANA
Sv. Petra c. 13.

Nogavice

fine, trpežne, flor., od Din 14.— naprej

F. & M. Rozman, Ljubljana

Židovska ulica 7.

L. MIKUŽ

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠT. 15

DEŽNIKI in SOLNČNIKI!

NA MALO NA VELIKO

USTANOVLJENO L. 1839.

Najboljše in zato najceneje

kupite samo pri

Josipu Petelinc v Ljubljani

nogavice, rokavice, kravate, modno blago, volno, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, toaletno blago, galanterijo, nahrbtnike, razne trakove, gume in lišp.

Na veliko! Na malo!

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Pierre L' Ermite:

33

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

G. župnik, navajen takih prizorov, čaka... Gleda tega mladeniča, kako joče. Pozna ga že iz njegove mladostne dobe... Nikoli ga še ni videl v takem stanju, niti ne po gotovih težkih neumnostih, katerih se je svojčas večkrat udeležil.

Prav na dnu svoje misli se g. župnik tem solzam čudi... Ludovik Hughe, se mu je vedno zdelo, se je zanimal predvsem za kupčije in zabave. Ima-li torej srce?... je neznočuteč, ta mladi in veseljaški industrijalec?...

»In lahko zvem za vzrok tega obupa?« povpraša vnovič.

»Oh, saj ga poznate... Imenuje se Marija Durand.«

»Ah, Marija Durand...«

»Da, uboga in nesrečna deklica!... Kje je?... Kaj se godi z njo?«

»Toda ali je niste vrgli čez prag?«

»Jaz da bi vrgel Marijo Durand čez prag!... Marijo Durand, najboljši stvar, kar sem jih kedaj poznal!... Visoka duša, ki so se ji posrečile rešitve, neizvedljive drugim... Ona me je nagnila, da sem opustil Montmartre. Ona me je pregovorila, da sem prosil očeta odpuščanja. Ona me je polagoma privedla do tega, da se pečam zopet resno s tovarno. Znala me je motriti tako, da je njen pogled proniknil jasno v mojo notranjost in vest... Marijo Durand?... Oprostite mi, toda ona je videla vame globlje kot ste vi kdaj videli!...«

»Potem pa res ne razumem več!... Zakaj ste jo pa pustili oditi?...«

»Zakaj je odšla? Prav to vas prihajam vprašati... Niti moj oče niti jaz nisva mogla uspeti, da bi to ugotovila na res zadovoljiv način. Veste... ali morebiti ne veste!... Bilo je tu strupeno govorjenje nizkotne kuharice, ki mu je v ostalem šoferjeva žena oporekala... Moja mati mi je zagotovila, da je bila Marija odšla sama od sebe... nenadoma... iz neznanega vzroka... To se mi zdi prav neverjetno... Celestin se zopet zakriva v hoten molk, ki se mu pozna zadrega... Nazadnje pa ste videli Marijo vi!... Kaj vam je dejala?...«

»Da je pri vas neizmerno trpela...«

»Neizmerno... Da, spominjam se teh besed. Izrekla jih je nekega večera tamkaj na obrežju...«

»Videl sem bil naprej to trpljenje in sem bil Marijo svaril pred njim.«

»Zakaj? Mi smo poštenjaki.«

»O, stavek ni bil naperjen proti vam... Dejal sem ji bil: »Zaprte oči!... Ne ozirajte se na gotove reči... gotove obraze... gotovo nagajanje... da rečem naravnost... gotove umazanosti... Ubogo dekle je poskušalo... Storilo je v resnici vse, kar je moglo. Toda bili so sovražniki napram nji, da je nisem mogel karati, če je šla služiti si drugam manj grenek kruh...«

»Kaj so ji prav za prav storili?«

»Če še ne veste, ni moja stvar, da bi vam to pravil. Vaša mati je dobra, a tako slabotna, tako vplivanju podvržena!... Kdo ukazuje pri vas? Kuhinja. V teh okoliščinah Marija Durand, tako tankočutna, tako občutljiva kot je, ni mogla obstati.«

»Res je... pri nas ukazuje kuhinja in kakšna kuhinja!... Če bi nam risali grb, bi lahko naslikali dve nogi na možganih!... O, to res ni nič kaj laskavo za mojega očeta in zame. Kaj hočete!... Zaposlena s tovarno sva zapazila položaj šele, ko je bilo že prepozno. Ampak kje je Marija Durand sedaj?...«

Župnik si pomišlja... Oči mladeniča vise na njem, oprezujoč na besede in na vse, kar bi moglo razširiti odkritje teh besed.

»Prav res ne vem, ali vam smem odgovoriti! Kajti po mesecih moralnega mučenja ima Marija Durand pravico do miru in pozabljenja na te zoprne spomine.«

»Brez dvoma!... Ampak jaz sem bil dober z njo...«

»Zelo dober!... Vem...«

»Torej imam morda tudi jaz pravico, da me manj izobči kakor druge.«

Župnik še okleva, končno pa se le odloči:

»Res je, vi zaslužite, da napraviva za vas izjemo. Dvigam torej kos zagrinjala... Glejte, kaj vam lahko povem: Drugi dan potem, ko je prišla Marija Durand tako obupana iz Uvelih rož, me je vprašala, kakor da jo je poslala previdnost božja, mlada in bogata Američanka, za katero se zelo zanimam, nagnjena k tuberkulozi in z velikim znanjem našega jezika, za kako dobro vzgojeno dekle, ki govori angleški, da bi jo spremljala v Chamonix, kjer se mora zdraviti v višinskem zraku. Marija Durand je čakala ondi, zapuščena pri vratih moje pisarne. Seznanil sem obe in sta se na mestu sporazumeli. Štiriindvajset ur nato sta odšli v Chamonix. To mi je zelo drago, zakaj Marija Durand je prišla od vas nazaj fizično in moralno jako potlačena. Če pomislim, da so se vojskovali z njo celo radi hrane!...«

»Celo radi hrane!... Pri nas... kjer je vsega dovolj... v izobilju!«

»Da... In vaša kuharica bi bila v stanu okrvaviti si roke, da se ni Marija nazadnje odločila, da pojde proč. Marija Durand ne govori rada; vendar pa sem izvelkel iz nje izvestne podrobnosti

o divjaškem načinu, kako so ravnali z njo v kuhinji, kadar je bila vaša Melanija sama z njo. Bog ji odpusti!... ampak prej ali pozneje je bila vaša kuharica čisto v stanu, da jo ubije!...«

»Ali pa da odide sama...«

Župnik se je nasmešnil:

»Ne verjamem... Vaša Melanija je zelo praktična žena, celo pri svojem maščevanju...«

»Vaša!... Vi pravite, Vaša Melanija!«

»Moja gotovo ne, mislim... Dal sem Marijo preiskati po svojem zdravniku; našel jo je oslabljeno, čisto pri koncu z močmi. Ta odhod v gore, smatra on, je res po božji previdnosti poslan. Z osebo višje miselnosti, ki ravna z njo rahločutno in dobrohotno, bo Marija Durand tako končno lahko dihala s telesom in dušo, ne da bi se bala od jutra do večera in od večera do jutra obrekovanja in nizkega jezikanja, ki ji je postalo z nagajanjem in stradanjem vred pri vas vsakdanji kruh.«

Pri tem zadnjem stavku se je bil župnik razvnel.

»Še nesrečnejši sem, kot sem si mogel misliti!« vzklikne Ludovik Hughe.

»Zakaj?«

»Ali ne uganete?... Zato, ker si jaz vse dobro, kar omenjate o Mariji Durand, še bolj živo mislim kot vi!... Zato, ker nisem nikdar naletel na dekleta, ki bi ga lahko primerjal s tem malim stvarom, polnim telesne in duševne lepote...«

Tu se Ludovik Hughe dvigne, se zagleda v daljavo in stegne roke, rekoč:

»Potem pa... in posebno še zato, ker jo ljubim!... Hočem namreč, da postane nekoč moja žena, moja ljuba žena!... In po vsem tem, kar ste mi pravkar razodeli, se zelo bojim, da Marija Durand ne bo hotela... ne bo hotela nikoli več priti nazaj v hišo s toliko ostudnimi spomini... Ah, kako trpim!... Sedaj pa veste vse, gospod župnik!«

Župnik molči...

»Mislite li, da je to brezupen sen?«

»Mogoče je to sen, toda prav gotovo ni brezupen. Najprej se bo vaša rodbina takoj protivila...«

»Zakaj?... Nepriстойna ženitev?... Da ne jemljemo v zakon sobaric?... Ugovor ne drži, zlasti ne dandanes. Ne vem, ali se je dogajalo nekda, da so se kralji ženili s pastircami... ali eno pa kaj dobro vem, da je bil moj oče pred petindvajsetimi leti navaden kozarski delavec v ulici Monfettard in da je moja mati delala v »krapalnicah« v tovarni gobelinov. Zato pa ima, izvzemši revno denarno prednost, Marija Durand vse druge prednosti... In slednjič je ona, ne da bi se trudila, zavzela takšno mesto v mojem življenju, da tam, kjer je ona, diham, tam kjer je ni, pa se dušim!... To je dejstvo in proti njemu se ne da prav ničesar storiti.«